

plete iar în mai multe variante din foarte răspândite jurnale din Anglia se poate citi povestea foastei Miss Mabel Cosgrave actuala Mrs Pearse, poveste plină de aventuri romantice și extraordinare și din care se vede strînsa prietenie care o unea cu familia poetului, care la rîndul său o iubea cu pasiune și-i reproșează pînă în agonie cruzimea cu care a refuzat să-i fie soție, cauza tuturor nenorocirilor sale.

Confruntate cu datele mai puțin fantaziste furnizate de poliție, aflăm că totul este fals, că nimic din cele povestite de jurnale nu se puteau întîmpla, și aceasta nu fiindcă hazardul nu a vroit, dar fiindcă lucrul era în sine irealizabil, tinăra Mabel fiind în etate de 4 ani cînd părinții lui Wilde unde spune că și-a petrecut o parte din adolescență, nu murii, iar el însurîndu-se pe cînd pretinsa sa tovarășă de jocuri avea zece ani.

Procesul d-nei Pearse se judecă acum în Anglia. Arestată pentru furt și abuz de încredere, vinovata ar fi fost în Franța, acuzată și de celelalte delictе—și astfel — se poate da editorilor proba fără de care nici acum nu vor să scoată din operele complete ale lui Wilde această scriere apocriafă intitulată: *For the Love of the King*.

(Henry Davray, *Mercure de France*, Mart).

Academia muncii dela Francfort

Academia muncii care funcționează pe lângă Universitatea din Francfort pe Main este singurul locaș universitar adaptat anume nevoilor muncitorimii. A fost înființată în urma cererii muncitorilor ca o dreaptă răsplată pentru ajutorul financiar ce ei îl dădu e în 1920 Universității. Funcționează dela 1 Mai 1921, sub direcția d-lui dr. Eug. Rosenstock cu prijinul ministrului de instrucție publică prusian și al sindicatelor profesionale. În sinul universității, academia muncii e o în tituție autonomă în ceiace privește natura și

forma învățămîntului ei. Singura deosebire între ea și Universitate este numai că ea se adresează adulților care deja au o profesie; ceiace o face să aibă un program anumit de studii, anumite metode pedagogice și un anumit scop educativ de urmărit.

Programul de studii se sprijină pe fondul deja dobîndit de elevi și caută numai să-l dezvolte în două direcții: caută să examineze legile care cîrmuesc mulțimile și arată cum individul se înglobează în colectivitate și trebuie să ia parte la diferitele forme ale vieții politice.

Scopul învățaturii e ca în nouă luni să se ajungă: 1) Să se dea elevilor o viziune clară și ordonată a fenomenelor sociale pe care le vor întîlni în cariera lor ca reprezentanți ai salariaților, conducători de syndicate, sau funcționari publici și 2) să se pună ordine în masa de cunoștinși dobîndite de ei la întîmplare.

În acest scop programul cuprinde discuții, cursuri și lucrări de seminar.

În rezumat misiunea directorului și a profesorilor acestei academii este de a provoca dezvoltarea energiilor latente, de a da elevilor ocazia să se afirme așa cum sînt în viață și în muncă. Cultura socială e o nevoie pentru toate popoarele și același spirit constructiv care lucrează azi să apere națiunile Europei de nimicirea de care-s amenințate toate, va naște mine—„colectivitatea europeană“.

(Dr. Erast Michel, *Revue Internationale du Travail*, Februar).

Observațiuni asupra ideii de valoare, consid rată în raporturile ei cu so- cietatea

Avînd în vedere unele valori de-venite sociale prin caracterele lor de obiectivitate și constrîngere, unii sociologi (mai ales *Bouglé*) sau economiști ca *Ch. Gide* socot că ideile de valoare nu izvo-răsc din subiectivitatea individua-lă, ci au o origine socială.

Chestiunea devine oțioasă atît timp cît nu se precizează ce se înțelege prin societate și mai ales de care societate e vorba.

Problema judecăților de valoare și de realitate (existențiale) a fost formulată magistral de *Durkheim* în comunicarea făcută congresului dela *Bologne* în 1911. Teza lui afirmă că judecățile existențiale enunță fapte date sau raporturi între ele, pe cînd judecățile de valoare exprimă ceiace valorează lucrurile în raport cu subiectul cunoscător. Urmează că după *Durkheim* judecățile apreciative n'au un suport extern (cum au de pildă valorile economice de estimare) ci ele arată numai reacțiunea specială afectivității individuale.

În acest caz arta, speculația pură, virtuțile dezinteresate fără legături cu autoritatea socială, luxul, infirmă o teorie sociologică a valorilor.

Problema însă poate fi atacată cu succes întrucît judecățile de valoare se pot explica în același timp prin psihologia individuală și socială.

Raportul dintre util și lux, necesar și superficial, nu-i un raport dela gen la speță și ucide opoziția. Raportul este mai mult de încrucișare și uneori chiar de acoperire. În multe cazuri superficialul devine necesar și prin urmare atilitate socială. Formula care poartă eticheta acestui raport dintre util și inutil ar fi tocmai butada lui *Voltaire* „*le superflu, chose si necessaire!*”

Aprofundată mai mult, problema ne conduce la discuția individualului și socialului. *Durkheim* deși avea oroare de termeni imprecizi n'a izbutit totuși să înlăture din cugetarea sa noșniunile vagi. Identificînd organicul cu individualul (cum ar fi copilul în primele luni ale vieții) el confundă insociabilul cu asociatul. Astfel, nu se precizează de care societate e vorba, fiindcă cineva poate fi insociabil față de un grup și sociabil față de altul. Tot așa un individ poate fi considerat insociabil față de o societate prezentă și cu toate acestea să prețuească valorile unei

societăți ideale, fie că e cuprinsă în cărțile trecutului sau în utopii.

Numai precizînd cu stricteță raportul dintre individual și social se va putea lămurii care-i aportul insului și al societății în jurisdicție de valoare.

(Jeanne Renauld. *Revue de Mé-taphysique et de Morale*).

Natura experienței după James Ward

Introducînd noțiunea de simț intern, alături de experiența furnizată de simțuri, *Locke* accentuează dualitatea cunoștinții. Din această cauză oricît ar încerca paralelismul psico-fizic să depășească dualismul lăsat de *Locke* și *Descartes*, problema cunoștinții se află într'un greu impas. *James Ward* pare să dea o soluție nouă în această chestie. Pentru el, experiența nu poate fi pură; ea e caracterizată prin dualitatea pe care o implică orice raport dintre subiect și obiect. Experiența e unică numai atunci cînd se admite că fundamentul ei este relația dintre subiect și obiect. O psihologie lipsită de obiect rămîne închisă în subiectivism, după cum o psihologie fără subiect duce la prezenționism. Trebuie să admitem că experiența este în mod necesar a cuiva (are un subiect) și orice informație externă are un obiect, o prezențajie. Obiectul și subiectul sînt distincte pentru reflexie, dar indisolubile pentru activitatea mentală; ele sînt într'o veșnică interacțiune ritmică în care accentul cade cînd pe subiect (și avem afectivitatea), cînd pe obiect (de unde judecata și voința). Totuși data primă a experienței, primum movens, este dată de subiect; de unde se inferă că cunoașterea e călăuzită de sentiment, are o coloratură pragmatistă.

Făcînd din psihologie temelia metafiziciei și trăgînd consecințele pe care le comportă, *James Ward* ajunge la un spiritualism pluralist.

Asemănarea din *Ward* și *Kant* e vădită. El însuși îl recunoaște de înaintași, marcînd în același timp deosebiri care-i despart. Astfel